

מראי מקומות - סוכה

כז:

כשרבו חוץ לתחום, והא דנקט ר' יצחק דצריך לקבל פני רבו ברגל הוא דשכיח ב' פשיעותא טפי [דהיינו, מי שאינו מקבל פני רבו ברגל שהוא חוץ לתחום]. עוד כ' שם דהיכא דרבו תוך העיר ממש, אז צריך לקבל פניו בכל יום. ובטורי אבן (ר"ה, טז): כ' דשבת דקרא היינו יו"ט, וחודש היינו ראש השנה, ולפ"ז יוצא דיש חיוב לקבל פני רבו גם בר"ה. [וע"ש עוד מש"כ לבאר למה נקט חודש קודם שבת, הא שבת תדיר קודם (וידוע מה שאמר ר' חיים בן הגרי"ז, ד"לא חודש" תדיר יותר מ"לא שבת").] וע' נו"ב (תניינא, א"ח צ"ד), דכ' לתרץ דבאמת יש מקום להקביל פני רבו גם בחודש ושבת, אלא דא"א להטיל חוב בזה, שהרי לא אמרי' שיהא כבודו מרובה מכבוד שמים, והדין עלי' לרגל לראות פני ה' הוא רק ג' פעמים בשנה, וא"כ אין שייך לחייבו לראות פני רבו יותר מזה. ועפ"ז תי' גם מה שהק' למה השמיט השו"ע דין זה דקבלת פני רבו, הלא דין זה הובא בגמ' בלא שום חולק. ותי' דכיון דבעו"ה אין לנו בהמ"ק וממילא אין לנו חיוב לעלות לרגל, א"כ גם אין שייך לחייב לראות פני רבו, דא"כ הו"ל כבודו מרובה מכבוד שמים. ואף דלכאור' ק' מהגמ' לעיל (כב), דאי' דר' חסדא ורבה בר ר' הונא הלכו לקבל פני רבם (כפרש"י שם), אף דהי' לאחר החרבן, אי' בהערות להגרי"ש דאפי' אם אין חיוב, עכ"פ מצוה איכא.

ד. מדוע את הולכת אליו היום, וכו'

הק' הפני יהושע בראש השנה (טז), מה שייך להוכיח משם כלל, ומה הק' לה, הא אשה פטורה ממעשהז"ג. ותי' דבאמת אי"ז מעשהז"ג, דמן הסברא הי' צריך לקבל פני רבו בכל שעה, אלא משום ביטול מלאכה אין מחייבין אותו. אבל כיון דנשים אסורים במלאכה בר"ח, א"כ שוב אין כאן ביטול מלאכה, וממילא עליה לקבל פני אלישע גם בר"ח. ולכן שפיר מוכיחין דין לאנשים דעכ"פ צריך לקבל פני רבו ברגל, דאז גם לאנשים יש ביטול מלאכה (אולם אי"ז מתרץ למה אינו חייב גם בשבת, וצ"ע).

ה. מעשה בר"א, וכו'

ע' בט"ז (א"ח תרכט, כב) באריכות בביאור כל המעשה, ובמה שהשיב לו בדברי אגדה זו דוקא וכו'.

א. ועושין סוכה בחולו של מועד

כ' המאירי דלכאור' יש לאסור עשיית סוכה בחוה"מ מדין מלאכה בחוה"מ. וכ' דאה"נ, אם מכיון מלאכתו למועד אסור לבנותו. ויש לאוקמי' באופן שלא כיוון מלאכתו למועד (וכגון שנפלה סוכתו במועד), א"נ בהנחת מחיצות בלבד, ולא בנין ממש, דאין בזה שום איסור מלאכה. וע"ע בביאור הלכה (ריש סי' תרל"ז), שהביא מש"כ המאמר מרדכי דכל ההיתר לבנות סוכה בחוה"מ הוא רק אם אינו עושה בה שום מלאכה. והביאור"ל חולק עליו, וכ' דאפי' אם מלאכת חוה"מ מדאורייתא מותר (אולם לא כ' מהו הדין אם מכיון מלאכתו לחוה"מ, ומשמע דס"ל דהמאמר מרדכי בכל אופן מיייר, ואפי' אם לא כיוון מלאכתו למועד, ורק יש להסתפק בדעת הביאור"ל, האם ס"ל דאפי' אם מכיון מלאכתו למועד מותר לעשות סוכה ע"י מלאכות ממש, או דלמא אף שכ' הרמב"ם (סוכה ו, טו) דאפי' אם במזיד לא עשה סוכה קודם יו"ט מותר לעשותו בחוה"מ, זה מייירי בשלא כיוון מלאכתו למועד, וצ"ע).

ב. מ"ט דר"א וכו' ורבנן, ה"ק רחמנא, וכו'

הק' השפת אמת, ממ"נ, אי מסברא עושין סוכה בחוה"מ, א"כ לרבנן ל"ל קרא. ואי מסברא אין עושין, לר"א ל"ל קרא. עוד הק', הא משמע לעיל דלכ"ע דרשי' דבעינן סוכה הראוי' לז'. ותי' דבאמת לעולם כ"ע מודו דצריכה להיות הסוכה ראוי' לז', ואם אסור לעלות עלי' ליום א', אי"ז ראוי' לז'. וס"ל לר"א דהיכא דעשה הסוכה בחוה"מ, זהו ג"כ נכלל בדרשה זו, דסכ"ס אינה ראוי' לז', כיון דעשאה בחוה"מ סוכות. ורבנן ס"ל דדרשי' דמותר לעשות סוכה בחג, וכיון שכן, ע"כ היינו משום דכיון דהסוכה מצד עצמה ראוי' לז', רק דבפועל אינה ראוי' לז' כיון דבנאה בסוכות, ע"כ אי"ז נכלל בהדרשה דאינה ראוי' לז', וסוכה כשרה היא.

ג. מנין שחייב אדם להקביל פני רבו ברגל, שנא' וכו'

ולכאור' יש להק', אם מקור הדין הוא מקרא דלא חודש היום וכו', וא"כ למה אין חיוב לקבל פני רבו בכל שבת ור"ח. וע' ריטב"א שכ' דבאמת איבעי לי' למיזל כשרבו בתוך התחום גם בחודש ובשבת, והא דצריך לקבל פני רבו רק ברגל הוא